

4.8.2009

Dnro 52/4/08

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Lea Haapkylä

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKEASIAN KÄSITTELY VIIVÄSTYI KANSANELÄKELAITOKSESSA

1 KANTELU

Kantelija pyysi 6.1.2008 päivätyssä kirjeessä eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan Kirkon keskusrahaston ja Kansaneläkelaitoksen menettelyä työkyvyttömyyseläkeasiassa.

Kirjeestä ja sen liitteestä sekä tänne hankituista asiakirjoista ilmenee, että Kirkon keskusrahasto myönsi 17.10.2006 antamallaan päätöksellä kantelijalle työkyvyttömyyseläkkeen 1.1.2004 lukien. Päätökseen oli merkitty, että muutosta eläkkeen määrään voi hakea sen jälkeen, kun Ruotsi on antanut oman päätöksensä ja hän on vastaanottanut EU:n sosiaaliturvasäännösten mukaisen päätösten yhteenvedon.

Saadun tiedon mukaan Ruotsi antoi oman päätöksensä joulukuussa 2006. Eläketurvakeskus (ETK) ei voinut kuitenkaan antaa asiassa yhteenvetoa, koska Kansaneläkelaitos ei ollut antanut kansaneläkelain osalta lopullista päätöstä.

Kantelijan näkemyksen mukaan Kirkon keskusrahaston myöntämä työkyvyttömyyseläke on määrältään liian alhainen. Hän ei kuitenkaan voinut edellä kerrotuista syistä hakea siihen muutosta valittamalla. Kantelija pyysi oikeusasiamiehen toimenpiteitä asiassa.

--

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Työeläke

Kirkon keskusrahasto myönsi 1.6.2005 antamallaan päätöksellä kantelijalle osatyökyvyttömyyseläkkeen 1.1.2004 lukien. Kantelija valitti päätöksestä valtion eläkelautakuntaan, joka katsoi 29.8.2006 antamassaan päätöksessä, että hänellä oli joulukuussa 2003 alkaneen työkyvyttömyyden perusteella oikeus täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen toistaiseksi ja palautti asian Kirkon keskusrahastolle päätöksestä aiheutuvia toimenpiteitä varten.

Kirkon keskusrahasto, joka oli jo 27.3.2006 antamallaan väliaikaisella päätöksellä muuttanut osatyökyvyttömyyseläkkeen täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi 1.11.2005 alkaen, pani 17.10.2006 antamallaan päätöksellä täytäntöön valtion eläkelautakunnan päätöksen ja myönsi

kantelijalle täyden työkyvyttömyyseläkkeen 1.1.2004 lukien. Päätökseen oli merkitty, että muutosta eläkkeen määrään voi hakea sen jälkeen, kun Ruotsi on antanut oman päätöksensä ja kantelija on vastaanottanut EU:n sosiaaliturvasäännösten mukaisen päätösten yhteenvedon.

ETK antoi yhteenvedon 13.2.2008 sen jälkeen, kun Ruotsi oli antanut oman päätöksensä ja Kansaneläkelaitos oman työkyvyttömyyseläkeratkaisunsa. Saadun tiedon mukaan kantelija ei valittanut yhteenvedon saatuaan asiasta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan, joten päätös tuli lainvoimaiseksi.

Kansaneläkelain mukaiset työkyvyttömyyseläkepäätökset

Kansaneläkelaitos myönsi 10.6.2006 antamallaan väliaikaisella päätöksellä kantelijalle työkyvyttömyyseläkkeen 1.11.2005 alkaen. Tähänkin päätökseen oli merkitty, että väliaikaisesta päätöksestä ei ole valitusoikeutta. Kansaneläkelaitos antoi asiassa lopullisen päätöksen 30.1.2008. Saadun tiedon mukaan kantelija ei valittanut myöskään kansaneläkelain mukaisesta työkyvyttömyyseläkepäätöksestä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan saatuaan päätösten yhteenvedon.

3.2

Arviointia

Eläkkeiden määrä ja alkamisajankohta

Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on Suomen perustuslain mukaan valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeusasiamies ei voi puuttua siihen, miten viranomainen tai tuomioistuin on käyttänyt sille lain mukaan kuuluvaa harkintavaltaa, jos harkintavaltaa ei ole ylitetty tai käytetty väärin eikä myöskään muuttaa tai kumota viranomaisten tai tuomioistuinten ratkaisuja.

Katson, että Kirkon keskusrahasto, valtion eläkelautakunta ja Kansaneläkelaitos ovat antaneet työkyvyttömyyseläkepäätöksensä niille kuuluvan harkintavallan nojalla lainmukaisesti. Asia ei siis antanut minulle työkyvyttömyyseläkkeen määrän taikka alkamisajankohdan osalta aihetta toimenpiteisiin. Totean kuitenkin, että mikäli kantelijalla on uutta selvitystä työsuhteiden kestosta taikka ansioiden määrästä, hänen tulee toimittaa se Kirkon keskusrahastolle, joka voi ottaa asian uuteen käsittelyyn.

Menettely työkyvyttömyyseläkeasioiden käsittelyssä

Kirkon keskusrahasto myönsi siis 17.10.2006 antamallaan päätöksellä kantelijalle täyden työkyvyttömyyseläkkeen 1.1.2004 alkaen. Kantelijalla ei ollut mahdollisuutta hakea muutosta eläkkeensä määrään ennen kuin Ruotsi oli antanut oman päätöksensä ja hän oli saanut ETK:lta EU:n sosiaaliturvasäännösten mukaisen päätösten yhteenvedon. Ruotsi antoi päätöksen asiassa joulukuussa 2006, mutta Kansaneläkelaitos antoi oman kansaneläkelain mukaisen ratkaisunsa vasta 30.1.2008 eli yli vuotta myöhemmin. ETK puolestaan antoi 13.2.2008 päätösten yhteenvedon.

Kansaneläkelaitos totesi lausunnossaan, että kantelijalle 30.1.2008 myönnetty työkyvyttömyyseläke oli määrältään samansuuruinen kuin 10.6.2006 annetussa väliaikaisessa työkyvyttömyyseläkepäätöksessä, joten hän ei joutunut sinänsä odottamaan kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä. Kansaneläkelaitoksen mukaan asiassa olisi kuitenkin voitu antaa päätös jo tammikuussa 2007 sen jälkeen, kun Ruotsin joulukuussa 2006 antamasta päätöksestä

oli saatu tieto. Asian käsittelyn viivästymiseen Kansaneläkelaitoksen Espoon EU-eläkeyksikössä oli vaikuttanut lausunnon mukaan erityisesti henkilökunnan suuri vaihtuvuus, pitkät perhevapaat, toimintamallin muutokseen tähdätyt työt sekä uusien ratkaisijoiden koulutuksen pitkäkestoisuus. Tämän takia tilapäisen työvoiman käyttö ei olisi ratkaissut tilannetta. Lausunnon mukaan Espoon EU-eläkeyksikkö on jo ryhtynyt toimenpiteisiin työtilanteensa korjaamiseksi palkkaamalla lisää ratkaisijoita, lisäkouluttamalla palveluksessa olevia toimihenkilöitä sekä tasaamalla EU-eläketyötä muihin Kelan EU-eläkeyksiköihin.

Käsitykseni mukaan kantelijan kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkeasian käsittely viivästyi edellä kuvatulla tavalla Kansaneläkelaitoksessa. Asiassa olisi voitu ja tullut antaa päätös jo vuotta aikaisemmin. Käsittelyaika ei näkemykseni mukaan näin ollen ollut kohtuullinen eikä hyvän hallintotavan mukainen.

Suomen perustuslain 21 §:ssä jokaiselle turvattu oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheettonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa ei siis toteutunut. Kansaneläkelaitoksen lausunnossaan esiin tuomat syyt selittävät osaltaan kantelijan asian pitkää käsittelyaika. Ne eivät käsitykseni mukaan kuitenkaan ole sellaisia perusteita, jotka oikeuttaisivat asian käsittelyn viivästymisen tapahtuneella tavalla. Viranomaisen on organisoitava toimintansa perusoikeudet turvaavalla tavalla.

4

TOIMENPITEET

Saatan Kansaneläkelaitoksen tietoon edellä sanotun käsitykseni. Tässä tarkoituksessa lähettän ratkaisun tiedoksi Kansaneläkelaitokselle.